

Koexistence baroka a moderny

4. 10. 2020

Rostislav Švácha

Mohutná barokní budova pražské Invalidovny od architekta Kiliána Ignáce Dientzenhofera sloužila do povodní v roce 2002 jako muzejní archiv a depozitář. Český stát se ji v roce 2016 pokusil prodat soukromým investorům. Zásluhou Naděždy Goryczkové, generální ředitelky Národního památkového ústavu, se však tato vzácná památka dostala v roce 2018 do správy této instituce, která do ní umístí své informační centrum, laboratoře i různá evidenční a dokumentační oddělení a otevře ji natrvalo pro veřejnost. Díky tomuto novému správci projde budova pečlivou obnovou a dostane účel přiměřený její velké architektonické hodnotě. K podmínkám, za jakých se Národnímu památkovému ústavu podařilo Invalidovnu získat do své správy, ovšem patřil i požadavek, aby se do ní přestěhoval Pražský filharmonický sbor. Vzdor své vynikající mezinárodní pověsti totiž toto hudební těleso dlouhá léta sídlí ve skandálně nedůstojném provizoriu. Invalidovna tak nebude sloužit jen památkové péči a milovníkům památek, ale i vokální hudbě.

Úkolem rozmístit v Invalidovně její nové funkce a nalézt v ní místo pro filharmonický sbor pověřil Národní památkový ústav architekta Petra Hájka. Této práci se architekt ujal na základě svého vítězství ve výběrovém řízení, což je forma, která se u nás u staveb pro kulturu osvědčila stejně dobře jako architektonická soutěž a přinesla už hodnotné výsledky například u přestavby krajské galerie v Liberci, u rekonstrukce Uměleckoprůmyslového muzea v Praze nebo u novostavby archeoparku v Pavlově u Mikulova. Hájek, dnes profesor pražského ČVUT a Vysoké školy výtvarných umění v Bratislavě, má k řešení tohoto úkolu vynikající předpoklady. S kolegy z bývalého ateliéru HŠH upravoval na Arcidiecézní muzeum budovu kapitulního děkanství v Olomouci. Dílem téhož ateliéru byla i úprava jízdárny u zámku v Litomyšli na polyfunkční sál. Vedle Krkonošského centra environmentálního vzdělávání ve

Vrchlabí patří k Hájkovým samostatným architektonickým výkonům obnova neorenesanční vodárenské věže na pražské Letné nebo novostavba působivě opolštářované koncertní síně v areálu pražské galerie Dox. Všechny tyto práce se řadí ke špičkovým ukázkám současné české architektury.

Hájkova studie využití Invalidovny dospěla k závěru, že pro Pražský filharmonický sbor se její místnosti nedají dobře upravit, protože jsou všechny příliš malé. S odborníky z Národního památkového ústavu se architekt shodl v názoru, že by nebylo správné nějaké větší prostory v Dientzenhoferově budově vybourávat. Výsledkem těchto úvah se stalo rozhodnutí umístit filharmoniky do nových objektů přiložených k zadní fasádě Invalidovny. V jedné z nich bude mít pěvecký sbor zkušebnu s dokonalou akustikou. Do druhé pak architekt vloží polyfunkční sál, ve kterém budou kromě přednášek a konferencí probíhat i koncerty.

Že tyto nové objekty budou dva, to, myslím, patří k nejsilnějším stránkám Hájkova projektu. Oba se připojí ke slepým stěnám, na něž měla podle představy dávných zakladatelů Invalidovny navazovat její další křídla, a jejich dvojice tak respektuje symetrii barokních plánů této budovy. Oba dostanou plášť ze světlých skleněných čoček. Tvar těchto objektů i jejich správnou velikost architekt Hájek dlouho hledal. Vyhybal se tomu, aby imitoval staré formy; spíše mu šlo o to, aby spolu barokní bohatost a abstraktnější projev moderní architektury koexistovaly způsobem, jaký ukazuje kvality jednoho i druhého. Kdyby oba objekty udělal menší, v kontrastu s mohutnou Dientzenhoferovou stavbou by vyzněly jako provizorní přílepek, nikoliv jako architektura. Kdyby je zvětšil, strhly by na sebe pozornost a baroko by přebily.

Věřím, že na svém projektu bude Hájek ještě pracovat a doladovat ho. Ustoupit z modernosti svého architektonického projevu by však nepokládal za správné. Nepřeje si to ani jeho klientka, generální ředitelka Naděžda Goryczková, která by ráda dokázala, že památková péče není vždy tak upjatá a staromilská, jak jí to někteří lidé předhazují. Jiní lidé, kteří jsou

založení konzervativněji, se naopak asi budou s Hájkovým řešením dlouho smířovat. Můžu je aspoň ujistit, že velice neobvykle zprvu vypadaly všechny předchozí architektony projekty, a přece nakonec dopadly velmi dobře. A já nepochybuji, že se to stane i v případě Invalidovny. Pokud by se však ozvaly hlasy, že tu sami památkáři dělají, co jiným zakazují – a myslím přitom na některé developery –, pak k tomu musím dodat, že se tady nebude stavět pro vysoký zisk, nýbrž pro kulturu.